

DE UNIVERSITAIRE REVOLUTIE

OP WEG NAAR DE UNIVERSITEIT 21^e EEUW

Het STOUTHUYSENPLAN

1 augustus 2018

Dit plan is bedoeld als een waarschuwing, die (hopelijk) tijdig nog melding wil maken van verschijnselen die wijzen op een universitaire revolutie. Ze ligt nog goeddeels achter de horizon, maar toch is ze reeds bezig de concepties en de structuren van de universitaire ruimte wereldwijd grondig te veranderen. Wij doen dit in 12 stelregels om het maatschappelijk debat over de inhoud van dit plan ordentelijk te laten verlopen.

STELREGEL 1

Kennis is het nieuwe fundament van samenleving, welvaart en welzijn

We leven in een kennissamenleving. De belangrijke maatschappelijke instellingen: overheidsdiensten, onderwijs, ondernemingen, ziekenhuizen, leger, kerken, onderzoekscentra, enz, steunen op wetenschappelijke kennis, die sneller en sneller evolueert.

Wetenschap en technologie gaan onze wereld volledig op zijn kop zetten en mens en samenleving grondig veranderen.

Kennis is meer dan informatie. Kennis is systematische, doelgerichte, georganiseerde informatie.

Kennis is toegang tot succes, rijkdom, macht, invloed, relaties; zelfs tot gezondheid (want hoogopgeleiden leven gezonder en langer dan laagopgeleiden). Het bezit van kennis in een kennissamenleving is derhalve cruciaal.

STELREGEL 2

Om die redenen is het een fundamenteel recht van iedere geïnteresseerde burger om, onder voorwaarden, gratis toegang te hebben tot wetenschap en kennis die, op kosten van de Vlaamse gemeenschap, aan universitaire

instellingen gedoceerd wordt door docenten die betaald worden door de gemeenschap.

Dat fundamenteel recht is één van de duurzame ontwikkelingsdoelen, die in 2015 binnen de Verenigde Naties afgesproken en door 198 staats- of regeringsleiders ondertekend werden (de zgn. Sdg's: sustainable development goals) (Agenda 2030):

- doel 4: verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsonderwijs;
- doel 5: bevorder levenslang leren voor iedereen.

STELREGEL 3

Overdracht van kennis op universitair niveau wordt nu uitsluitend toevertrouwd aan de 5 erkende Vlaamse universiteiten.

De Vlaamse universiteiten zijn **discriminatoire instituten**. Zij doceren alleen aan jongvolwassenen die dank zij bemiddelde ouders/grootouders en beurzen in staat zijn om de hoge studiekosten te betalen.

Hier ligt een zeer belangrijke reden voor het hoog aantal vacatures van hoog-opgeleide jongeren. Dat aantal zal ieder jaar sterk stijgen. Ieder jaar laat de Vlaamse gemeenschap toe dat honderden beloftevolle talenten **verloren gaan** voor de gemeenschap en voor zichzelf omdat ze niet uit een bevoorrechte vagina geboren zijn. Onderwijsdiscriminatie!

De hoofdrol van docent is recente wetenschap doceren, niet van publiceren.

De moeilijkheid van doceren is studenten voorbereiden op beroepen, waarvan we het bestaan nog niet kennen. Het voornaamste dat een student moet leren, is hoe hij/zij moet leren.

STELREGEL 4

De digitale revolutie maakt het mogelijk om de leerstof (kennis) gratis te brengen tot op de keukentafel van gelijk welke leergierige burger, waar hij ook woont, wanneer hij beschikbaar is, welke leeftijd hij heeft, welke sociale of fysieke handicap hij heeft en of hij herkanst op latere leeftijd. **Ieder docent is verplicht om een digitale versie van zijn leerstof beschikbaar te stellen volgens een haalbare timing.** De leerstof van 1^e jaar baccalaureaat heeft als streefdatum 1 september 2020.

Ieder aardbolbewoner bijvoorbeeld heeft online gratis toegang tot de cursussen van Amerikaanse topuniversiteiten. De Vlerick School heeft nu al online managementcursussen.

In de pre-digitale fase gaat de student naar de universiteit. In het digitaal tijdperk gaat de universiteit naar de student. Zij heeft nood aan hoogleraren = hoge leraren.

De universiteiten moeten ook zorgen dat hun virtuele studenten (niet gratis) online begeleiding krijgen en online tentamens en examens kunnen afleggen.

De begeleiding van online studenten vraagt een sterke andragogische aanpak.

Toelatingsproeven of oriënteringsproeven hebben geen reden van bestaan meer. Online voorbereidende studies wel.

Daarmee blijft de democratisering van het universitair onderwijs niet langer een dode letter.

SPELREGEL 5

Een virtuele universiteit is een (nog niet volledig) antwoord op **het bestaand Mattheuseffect van het universitaire onderwijs**. Met “Mattheuseffect” bedoelen we de omstandigheid dat degenen die uit de hogere sociale klassen komen en al bevoorrecht zijn, het meest profiteren van door de overheid selecte voorzieningen (zoals universitair onderwijs, wettelijke diploma’s en carrière mogelijkheden).

Discriminatie tussen afgestudeerden van het secundair onderwijs vervalt grotendeels.

De universiteitsstudent is een bevoorrecht wezen. Hij heeft nu het monopolie van de vooruitzichten en kansen die de kennismaatschappij in petto heeft. Hij geniet meer intellectuele hulp en financiële steun vanuit zijn familie dan een leeftijdsgenoot uit de lagere middenklasse, die onmiddellijk een job moet zoeken. Deze toestand is niet langer houdbaar.

Een virtuele universiteit biedt de grote mogelijkheid om **die ongelijkheidskloof grotendeels te dichten.**

STELREGEL 6

Het wettelijk kennismonopolie van de Vlaamse universiteiten bestaat alleen nog voor beroepen die een wettelijk diploma vereisen (arts, dierenarts, leraar, advocaat, notaris, ...).

De Vlaamse universiteiten doen schitterend onderzoekswerk. De eenvoudige reden daarvoor is dat de onderzoeksgroepen zich moeten handhaven, door hun hoge kennis en creativiteit, op een internationale, hoog concurrentiële onderzoeksmarkt. Geen resultaten, geen voortbestaan.

De Vlaamse onderwijsmarkt integendeel werd door decreten gesloten gehouden en mist elke wedijver. De Vlaamse onderwijsmarkt is nu een open markt, waarop buitenlandse universiteiten, via digitale middelen, neerstrijken met een attractief cursusaanbod, inclusief online begeleiding, online examens en prestigieuze getuigschriften, die door de private sector zeer gewaardeerd worden.

Het monopoliedecreet van de Vlaamse overheid is door de evolutie voorbijgestreefd. In vele landen mag iedere instelling starten met een voor ieder toegankelijk en door de overheid erkend aanbod van cursussen op universitair niveau, op voorwaarde dat die instellingen aan de erkenningsvoorwaarden voldoen.

Het wettelijk kennismonopolie van onze universiteiten is in strijd met de rechten van de consument, in casu de student en zijn ouders.

Wetenschap en technologie – en bijgevolg kennisoverdracht – ontwikkelen zich immers in een internationaal ecosysteem waarin ook zelfstandige onderzoeksinstituten, ziekenhuizen, banken, en researchgedreven ondernemingen een pertinente plaats innemen (zie infra). Met het oog op het consumentenbelang is de overheid verplicht privaat aanbod van kennis op universitair niveau en zijn getuigschriften te erkennen als zij aan de erkenningscriteria beantwoorden.

De Europese Commissie moet meer werk maken van de erkenning van diploma's verworven in de Europese lidstaten.

STELREGEL 7

Verplicht duaal leren moet in alle faculteiten/disciplines worden ingevoerd.

Met duaal leren wordt bedoeld een onderwijsvorm waarbij de studenten het leren en het toepassen van kennis weten te combineren. Duaal leren en toepassen van kennis gebeurt nu al in de Faculteit Geneeskunde (dank zij de

Universitaire Ziekenhuizen) en de Departementen van de Groep Exacte Wetenschappen (dank zij de universitaire labo's). Maar duaal leren zou ingevoerd moeten worden niet alleen in alle departementen maar ook in alle studie jaren (behalve het eerste jaar).

Ieder student besteedt daartoe de helft van zijn studie jaren aan begeleidde zelfstudie (dank zij het digitaal studiemateriaal) en de andere helft, alleen of in groep, aan toepassing van kennis. De kennisinstellingen hebben talloze projecten op niveau, waarvoor geen tijd, geld of kennis aanwezig is. Zij dienen deze projecten in bij de universiteiten, die oordelen of deze projecten aan de vooropgestelde criteria van kwaliteit, enz.... beantwoorden. Zo kunnen bijvoorbeeld 3de en 4de jaarsstudenten ingezet worden in het online en fysiek begeleiden van online generatiestudenten. Wat een meerwaarde! Door het stelselmatig verwerven van kennis en het gebruik van kennis verkrijgen studenten de universele vaardigheid van het leveren van maatschappelijk nuttige prestaties.

STELREGEL 8

Wetenschap en technologie gaan de wereld op zijn kop zetten en de maatschappij grondig veranderen. Zo zullen bijvoorbeeld robotisering en artificiële intelligentie vele mensen productiever maken, maar ook velen uit de armoede tillen. Er zullen jobs verdwijnen en totaal nieuwe, ongekende ontstaan. Wie zijn job verliest, zal heel andere kennis en vaardigheden moeten aanleren om een nieuwe te vinden.

Alle maatschappelijke instellingen ondergaan substantiële transformaties. **Wie actief wil blijven in deze instellingen, zal levenslang dienen te leren en zich voortdurend dienen aan te passen. De signalen zijn overduidelijk.**

VOKA en de Nationale Bank stellen dat in Europa België zwak scoort op gebied van levenslang leren (LL). Op dat toekomstbepalend gebied moeten de universiteiten zich nog heruitvinden. Daarover zijn de vijf rectoren het eens.

Alle toekomstgerichte sectoren zijn allang vragende partij. **Als de universiteiten nog langer wachten dan zijn alle "vette brokken" in handen van privaat initiatief.** Overal duiken "bedrijfsuniversiteiten" op, uitgerust met de meest recente hoogtechnologische snufjes en nieuwe adragogische methodes van doceren in een unieke omgeving.

Multinationals organiseren “open” cursussen (voor iedereen) en raden hun werknemers aan om wekelijks 5 tot 10 uur online te leren willen ze niet uit de boot vallen. Ook buitenlandse universiteiten zijn al actief op de Belgische LL-markt.

Een breed aantrekkelijk postacademisch aanbod (bijscholing en omscholing) overstijgt de mogelijkheden van één universiteit en vereist dus interuniversitaire samenwerking. Het is hoog tijd dat de universiteiten samen met niet-universitaire hoogwaardige kennisinstellingen gemengde internationaal georiënteerde werkgroepen van experts oprichten en beleidslijnen trekken, uitgaande van een duidelijke toekomstvisie en concrete plannen tegen 30 juni 2019. Het is hoogtijdag de Vlaamse regering zo spoedig mogelijk een wetgevend kader tekent en een gepaste financiering van universitaire LL voorziet. Ook Europese richtlijnen zouden hier passen om tijdig de “cowboys” te weren.

Ondernemingen stellen dat sollicitanten voorkeur genieten als zij de wil en het vermogen om bij te leren bezitten. Het LL is één van de cruciale succesfactoren van een natie om op een hoog peil van welvaart mee te gaan met de meest performante naties. Aangezien de LL-markt een internationaal competitieve markt is zal de overheid moeten toelaten dat het aanbod van de Vlaamse universiteiten grotendeels in het Engels verloopt (geen steenkolenengels).

De volgende Vlaamse regering moet een mandaat voorzien voor een (desnoods buitenparlementaire) vakminister voor hoger onderwijs (universiteiten en hogescholen) om de universitaire revolutie te doen lukken.

STELREGEL 9

De reeds lang bestaande behoefte aan stijging van de productiviteit bij het overbrengen en opnemen van leerstof kan, dank zij de inzet van digitale methodes en technieken, grotendeels vervuld worden.

Digitale docenten krijgen eindelijk de kans om doeltreffender te werken en hun bekwaamheden en prestaties hogerop te tillen. Maar een deel van de “vastbenoemden” zijn digifoob, tonen weerstand tegen veranderingen, zweren bij hoorcolleges, en zijn angstig voor interactie met de studenten. Hun attitude draagt er toe bij dat een te hoog aantal generatiestudenten afhaken en zonder diploma de universiteit verlaten. Verloren kapitaal.

Ieder universiteit heeft behoefte aan interne teams van digikundigen die het docerend personeel opleidt en helpt bij het opmaken van optimale digitale versies van hun cursussen.

Ook de universiteiten zelf hebben heel wat mogelijkheden tot productiviteitsverhoging. Denk aan ondermeer rationalisaties in het studieaanbod, allerlei vormen van interuniversitair samenwerking o.a. bij nieuwe, dure en kleine opleidingen, het onderdrukken van de eigenzinnigheid om alles zelf te willen doen, het wegwerken van zinloze doublures, de verhoging van de universitaire mobiliteit van studenten en docenten, het consequent toepassen van de interdisciplinariteit, het opleiden van docenten voor een virtuele universiteit, het wegwerken van de digifobie bij docenten, het stimuleren van de inbreng van innoverende ideeën bij docenten en studenten, enzovoort.

De overheid en haar administratie tenslotte hebben de mogelijkheid om de kennisoverdracht productiever te maken **door het annuleren van vele voorschriften en paperassen van de bureaucratie**, het digitaliseringsproces te faciliteren en de inspanningen tot verhoging van de productiviteit aan te moedigen. **Het digitale leerproces is open en wordt sociaal gecontroleerd. De overheid moet niet controleren maar stimuleren.**

STELREGEL 10

Achilleshiel van de revolutie: de **financiering van de vernieuwde opdracht** tot kennisoverdracht (niet van het wetenschappelijk onderzoek) en van de overgangsfase tussen oud en nieuw. Het is specialistenwerk.

Aan de ene kant verdient **kennisoverdracht op universitair niveau**, als grondslag van een samenleving met een hoog niveau van welvaart en welzijn, **de hoogste prioriteit**. Maar aan de andere kant moeten de universiteiten de morele en wettelijke verplichting opnemen om die kennisoverdracht, ondanks nieuwe uitdagingen, zo **rationeel en productief** mogelijk te organiseren, taboes te doorbreken en misbruiken niet langer te dulden (zie supra nr 9). Want de huidige samenleving in een onzekere wereld krijgt plots **dwingende zeer dure prioriteiten** te financieren, zoals fysieke en economische veiligheid, de immigratie, hogere militaire uitgaven, de klimaatopwarming, primaire behoeften zoals zuivere lucht, licht, water en groen, buffers tegen duurdere

gezondheid, vergrijzing en handelsoorlogen, waarbij de actieve meerwaardescheppende bevolking gestadig daalt.

De bestaande Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) zal tijdig met **haalbare voorstellen van financiering** moeten komen bij de bevoegde minister van Hoger Onderwijs en bij het Vlaams Parlement.

STELLING 11

De universitaire revolutie vindt plaats in een toenemende turbulentie d.w.z. de omgeving verandert in steeds hoger tempo en die veranderingen zijn onvoorspelbaar. Hoe meer turbulentie in de socio-economische en culturele omgeving, hoe groter de gevraagde snelheid van ommekeer. **Hoe groter het vermogen van een universiteit tot snelle transformatie, hoe steviger zij zich kan handhaven, en voorsprong nemen op de andere universiteiten in een mondialiserende onderwijsmarkt.**

Deze trend naar mondialisering van de onderwijsmarkt toont zich onder verschijnselen die in hun ontwikkeling sterk samenhangen. Het zijn:

1. het bereik van iedere universiteit is in principe de hele wereld. Vlaamse docenten kunnen vanuit hun studiekamer thuis doceren aan studenten op gelijk welke plaats, op gelijk welk ogenblik met interactie van die studenten. Buitenlandse universiteiten verschijnen op de Vlaamse markt
2. **de wereldwijde uitwisseling van kennis en inzichten tussen docenten is een dagelijkse bezigheid.** De ontwikkeling van nieuwe ideeën verloopt snel, scherp en gedegen. Deze uitwisseling voedt de competenties van docenten. Weinig agiele docenten moeten zichtbaar snel de rol lossen en prijzen zichzelf uit de markt.
3. docenten en studenten zijn internationaal mobiel. Dit geeft talenten de kans een niveau hoog voor hun kwaliteiten te vinden. Laagscorende universiteiten kunnen alleen maar laagscorende docenten houden.
4. universiteiten in autocratisch-geleide staten zijn een motor tot de inzijseling van de (westerse) waarden van het individu, democratie, mensenrechten, gelijkwaardigheid van man en vrouw, vrede tussen naties en godsdiensten, pluralisme, enz.
5. **Er ontstaat een internationale onderwijscultuur en internationale hoge standaards inzake kennisoverdracht.** Universiteiten die niet aan die standaards zullen voldoen vervallen tot een lokaal fenomeen. Deze hele

“standardiseringstendens” is ook een belangrijke motor voor wereldwijde allianties tussen de topuniversiteiten. Door zich snel te transformeren tot universiteiten van de 21ste eeuw maken de Vlaamse universiteiten kans om tot de **club van de elite-universiteiten** te behoren. Eenmaal gevormd zal de club nog moeilijk toegankelijk zijn. Hier speelt ook het Mattheuseffect: de omstandigheden dat de elite-club van universiteiten ook het meest zullen profiteren van de kansen die door machtige staten en multinationals zullen gecreëerd worden om nog meer top te worden.

6. Waar de macht van het Europees Parlement en de Commissie tekort schiet inzake regulering van de universitaire ruimte zal de machtige club der elite-universiteiten de regels zelf schrijven en toepassen (zoals nu gebeurt door de private eigenaars van sociale media) en tegelijkertijd de zeggenschap van de natiestaten en de Europese Gemeenschap beperken. Wie slaapt, zal niet gewekt worden.

STELREGEL 12

Het Vlaams parlement en de Vlaamse regering zullen nu wel aandacht moeten besteden aan de universitaire revolutie, onder het waakzaam oog van een zeer bekwame Minister van het Hoger Onderwijs. Zij zullen beroep moeten doen op parlementaire **werkgroepen**, aangevuld met buitenparlementaire experts. Inbreng van buitenlandse kennis en ervaring terzake zullen hoognodig zijn. Het gaat over veelomvattende en complexe materies en over pionierswerk, m.n. het scheppen van soepele, eenvoudige wetgevende kaders waar binnen de universiteit van de 21ste dient gefatsoeneerd te worden, met veel ruimte voor originele, creatieve en unieke oplossingen. De adviesraad van de sociale partners (SERV) levert zoals recent bewezen, zeer nuttige adviezen. Dat alles onder budgettaire haalbaarheid en onder strikte timing. Ook het Europees Parlement en de Europese Commissie dient ervoor te zorgen dat er éne Europese universitaire ruimte komt, die de universiteiten aanzet tot hoge kwaliteit en interuniversitaire samenwerking.

Deze stelregels handelen alleen over universiteiten. Maar uiteraard zijn ze, bijna alle, op de hogescholen van toepassing: de hogeschoolrevolutie.

Europa staat op een keerpunt. Ofwel wordt het **verpletterd** tussen de industriële, militaire en nucleaire krachten van China en de USA en verdwijnt het roemloos van het wereldtoneel onder druk van de interne verdeeldheid (zie recente Knack-reeks: “De teruggang van het Westen”). De ondergang van het Avondland?

Ofwel begint het grote Europa of desnoods een kern van dynamische gelijkgestemde staten een **wederopstanding gebaseerd op een visionaire collectieve ambitie**, op een sterke wil tot eenheid in verscheidenheid, op effectieve structuren, op snelheid van beslissing en uitvoering, en focus op resultaten.

Zo’n wederopstanding investeert in wetenschap, technologie en innovatie, in producten en diensten van wereldniveau en in een mondiale handelsgeest. Het zijn **de Europese troeven bij uitstek**.

Europa – ook Vlaanderen – moeten derhalve het voortouw nemen in de universitaire revolutie: het beste onderwijs en de grootste innovatiekracht in de wereld.

De voornaamste (enige) grondstof van Europa is kennis, kennis, kennis. Zonder geschoolde breinwerkers, geen kennis- en breineconomie. Zonder kennis- en breineconomie, geen kennismaatschappij. Zonder kennismaatschappij, **geen wereldmacht Europa**.
